

ዳኞች፡- ሐገስ ወልዳ

ዳኝ መላኩ

ተሻገር ገ/ሥላሴ

አልማው ወሌ

ዓሲ መሐመድ

አመልካች - ኤም. ኤ. ሸሪፍ ኃ/የተ/የግል ማህበር - ጠበቃ ይማጅ ዩኒቨርሲቲ - ቀረቡ

ተጠሪ - ታይስ ኃ/የተ/የግል ማህበር - የቀረበ የለም

መዝገቡን መርምረን የሚከተለውን ፍርድ ሰጥተናል፡፡

ፍ ር ድ

በዚህ መዝገብ ለቀረበው የሰበር አቤቱታ መነሻ የሆነው ጉዳይ የማይገባ የንግድ ውድድር ተፈጽሞአል በማለት የአሁኑ ተጠሪ የመሠረተውን ክስ የሚመለከት ነው። ክስ የቀረበው ለንግድ አሠራር አጣሪ ኮሚሽን ጽ/ቤት ሲሆን፤ ኮሚሽኑ ከሚሸጥ እና በወቅቱ ተከላኮች የነበሩት የአሁኑን አመልካች እና አቶ መሐመድ አደም የተባለውን ግለሰብ አከራክሮአል። በመጨረሻም ተከላኮች ከከሚሸጥ የንግድ ምልክት ጋር ተመሳሳይነት ያለውን ምልክት በመጠቀም ምርታቸውን ሲሸጡ ተገኝተዋል። ይህ ደግሞ ተጠቃሚውን ህብረተሰብ ግራ የሚያጋባና የሚያደናግር ተገቢ ያልሆነ የንግድ ውድድር ነው እሚል መደምደሚያ ላይ ደርሶናል። በዚህ መሠረትም ተከላኮች ድርጊቱን እንዲያቆሙ፤ 1ኛ ተከላኮች የነበረው /የአሁኑ አመልካች/ ብር 15,000 መቀጫ እንዲከፍል፤ 2ኛ ተከላኮች የነበረው ግለሰብ ደግሞ በማስጠንቀቂያ እንዲታለፍ በማለት ወስኖአል። በሌላ በኩል ደግሞ አመልካች ውሳኔውን በመቃወም ለፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤት ይግባኝ በማቅረቡ ክርክሩ የተሰማ ሲሆን፤ ፍ/ቤቱም ኮሚሽኑ ጉዳዩን ለማየት የዳኝነት ሥልጣን የለውም በማለት ይግባኝ የተባለበትን ውሳኔ ሸረሸረ። በመጨረሻም ተጠሪ በበኩሉ ለፌዴራል ጠቅላይ ፍ/ቤት ይግባኝ በማቅረቡ በዚህ ደረጃም ክርክሩ ተሰምቶአል። በመቀጠልም ፍ/ቤቱ የንግድ አሠራር አጣሪ ኮሚሽን ጉዳዩን ያየው በንግድ አሠራር አዋጅ ቁጥር 329/95 በተሰጠው ሥልጣን ነው የሚል ምክንያት በመስጠት በፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤት የተሰጠውን ውሳኔ ሸረሸረ። የሰበር አቤቱታ የቀረበውም በዚህ ላይ ነው።

አመልካች ሐምሌ 21 ቀን 2001 ዓ.ም. በጻፈው ማመልከቻ በሥር ፍ/ቤት ውሳኔ መሠረታዊ የሕግ ስህተት ተፈጽሞአል የሚልበትን ምክንያት በመግለጽ አቤቱታውን አቀርቦአል። በበኩላችንም አቤቱታውን መሠረት በማድረግ ተጠሪን አስቀርቦን ክርክሩን ሰምተናል። ክርክሩ የተሰማው የፌዴራል ጠቅላይ ፍ/ቤት የሰጠው ውሳኔ በሕገ አግባብ የተሰጠ ነው ወይ? በሚለው

ጭብጥ ላይ ነው። በሆኑም ግራ ቀኝ ወገኖች በጭብጡ መሠረት ያለሙትን ክርክር አቤቱታ ከቀረበበት ውሣኔ እና ከሕጉ ጋር አገናዝበን መርምረናል።

ከሥር ጀምሮ የተደረገውን የግራ ቀኝ ወገኖች ክርክር እና የተሰጡትን ውሣኔዎች ይዘት በዝርዝር ተመልክተናል። ከዚህም በቅድሚያ ልንገነዘብ የቻልነው ተጠሪ ክስ የመሠረተው የንግድ ምልክት ምዝገባና ጥበቃ መብትን ለማስከበር ወይም የንግድ ባለቤትነት መብትን ለማረጋገጥ ሳይሆን፣ ከሕግ አግባብ ውጪ ተፈጽሞብኛል ያለውን የማይገባ ውድድር /የንግድ ውድድር/ እንዲገታለት እና አመልካችም ለዚህ ድርጊቱ ተገቢው እርምጃ እንዲወሰድበት በመጠየቅ እንደሆነ ነው። ክሱን የሰማው የንግድ አሠራር አጣሪ ኮሚሽንም ባቀረበለት የዳኝነት ጥያቄ የተፈፀመውን እና በመፈፀም ላይ ያለውን ያልተገባ የንግድ ውድድር እንዲቆም፣ አመልካችም በአዋጁ መሠረት እርምጃ ይወሰድበት የሚል እንደሆነ በመገንዘብ የንግድ ምልክት ጥበቃን /አዋጅ ቁ. 501/98/ በሚመለከት የሚነሳውን ክርክር የመዳኘት ሥልጣን የለም በማለት ከአመልካች ቀርቦ የነበረውን የመጀመሪያ ደረጃ መቃወሚያ ውድቅ በማድረግ በጉዳዩ ሥረ ነገር ላይ አከራክሮ ውሣኔ ሰጥቶአል። የፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤት ደግሞ የሥር ከሣሽ /የአሁኑ ተጠሪ/ ክስ የንግድ ምልክት ባለቤትነትን ማዕከል ያደረገ ነው የሚል ምክንያት በመስጠት ጉዳዩ በኮሚሽኑ የዳኝነት ሥልጣን ሥር አይወድቅም በማለት ወስኖአል። የፌዴራል ጠ/ፍ/ቤት በከፍተኛ ፍ/ቤት ውሣኔ ባለመስማማቱ በአዋጅ ቁ. 329/95 እና በአዋጅ ቁጥር 501/98 መካከል ያለውን ልዩነት በዝርዝር በማመልከት ጉዳዩ በንግድ አሠራር አጣሪ ኮሚሽን የዳኝነት ሥልጣን ሥር የሚወድቅ ነው እሚል መደምደሚያ ላይ ደርሶአል።

በበኩላችንም እንዳየነው የኮሚሽኑ ውሣኔ የተመሠረተው በንግድ አሠራር አዋጅ ቁ. 329/95 አንቀጽ 10 እና 15 በተቀመጡት ድንጋጌዎች ላይ ነው። ተጠሪም ክሱን የመሠረተው በእነዚህ ድንጋጌዎች የተመለከተውን መሠረት በማድረግ ሲሆን ተፈፀመ ወይም እየተፈፀመ ነው ያለውን ድርጊትም በዝርዝር ገልጾ አቅርቦታል። የንግድ አሠራር አጣሪ ኮሚሽን ያልተገባ የንግድ ውድድርን በሚመለከት የሚነሳውን ክርክር የመዳኘት ሥልጣን ያገኘው በንግድ አሠራር አዋጅ ቁ. 329/95 አንቀጽ 15 መሠረት ነው። በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 1/ሀ/ እና /ለ/ እንደተመለከተው ኮሚሽኑ ከማንኛውም ወገን የሚቀርቡለትን አቤቱታዎች የአዋጁ ድንጋጌዎችን የመተላለፍ ድርጊት ተፈጽሞአል በሚል እስከቀረቡ ድረስ አቤቱታዎቹን የመመርመር እና /ወይም የቅጣት ውሣኔ የመስጠት ሥልጣን ተሰጥቶታል። በዚህ ረገድ አግባብነት ያላቸው ማለትም ለአቤቱታ መቅረብ መሠረት ሊሆኑ የሚችሉት የአዋጁ ድንጋጌዎችም ተገቢ ያልሆነ የንግድ ውድድርን በተመለከተ ዝርዝር ነገሮችን የያዘው አንቀጽ 10፣ ገበያን በበላይነት ያለ አግባብ ስለመጠቀም በሚል የተደነገገው አንቀጽ 11”ን መጥቀስ ይቻላል። ከዚህም በተጨማሪ የአዋጁን ዓላማ በዝርዝር ያስቀመጠው አንቀጽ 3 “ንም” መመልከቱ ተገቢ ይሆናል። የአዋጁ ዓላማ፡-

- 1) ለነፃ ገበያ ውድድር እንቅፋት የሆኑ ድርጊቶችና ተገቢ ያልሆኑ የንግድ ሥራዎች እንዳይፈፀሙ በመከላከልና በማስወገድ ተገቢ የንግድ ውድድር እንዲሰፍን ማድረግ እና
- 2) በንግድ ዕቃዎች አገልግሎቶች አቅርቦት እና ሥርጭት ላይ ገደብ የሚፈጥሩ ድርጊቶችን በመከላከልና በማስወገድ የተጠቃሚውን ህብረተሰብ ጥቅም ማስጠበቅ ነው።

በሚል በዝርዝር ተቀምጦአል።

ቀደም ሲል እንዳመለከትነው አመልካች በአዋጅ ቁጥር 329/95 አንቀጽ 10/2/ሀ/ የተቀመጠውን ድንጋጌ ስለመተላለፍ በተጠሪ ክስ በዝርዝር ተመልክቶአል። የድርጊቱ አፈፃፀም ምን

እንደሚመስልም በክሱ ተገልጾልኛል። በዚህ ረገድ የተጠቀሰው አንቀጽ 10/2/ሀ/ በሌላው የንግድ ድርጅት ወይም በንግድ ድርጅቱ ተግባሮች በተለይም ድርጅቱ ከሚያቀርበው ምርት ወይም አገልግሎት ጋር በተገናኘ ሁኔታ ማደናገርን ያስከተለ ወይም ሊያስከትል የሚችል ማናቸውም ድርጊት ተገቢ ያልሆነ የንግድ ውድድር ሆኖ እንደሚቆጠር ያመለክታል። አመልካች ፈጽሞታል ወይም እየፈጸመው ነው ተብሎ በተጠሪ ክስ የተነገረውም ይኸው በድንጋጌው የተመለከተው ድርጊት ነው። የተጠሪ የክስ መነሻ አመልካች እኔ የምጠቀምበትን የንግድ ምልክት አመሳሰሎ በመጠቀም ምርቱን ለገበያ እያቀረበው የሚል ነው። በአጠቃላይ የተጠሪ ክስ በንግድ አሰራር አዋጅ ቁ. 329/95/ የተመለከቱትን ድንጋጌዎች የመተላለፍ ድርጊት ተፈጽሞብኛል በሚል ብቻ የሚያቆም ሳይሆን ተፈጸመ /እየተፈጸመ ነው/ የሚለው ድርጊት ከሕጉ ጋር ያለውን ግንኙነት /አግባብነት/ም በግልጽ በዝርዝር የሚያሳይ ነው። አመልካች ጉዳዩ ከንግድ ምልክት ምዝገባና ጥበቃ መብት አከባቢ አንጻር በማየት ነው ኮሚሽኑ ሥልጣን የለውም በማለት እየተከራከረ የመጣው። የፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤትም አመልካች የተጠሪን የንግድ ምልክት አመሳሰሎ በመጠቀም ምርቱን ለገበያ እያቀረበ ነው የሚለውን በተጠሪ ክስ የተቀመጠውን አባባል ብቻ አጉልቶ በማውጣት ጉዳዩ ከንግድ ምልክት ምዝገባና ጥበቃ አዋጅ ቁ. 501/98 አንጻር ነው መታየት ያለበት እሚል መደምደሚያ ላይ ሊደርስ እንደቻለ ከውሃኔው ይዘት ለመገንዘብ ችለናል።

በእርግጥም የክርክሩ አሳሳቢ የፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤት ወደያዘው መደምደሚያ ላይ የሚያደርስ ከሆነ ጉዳዩን ለመዳኘት ሥልጣን የሚኖረው የንግድ አሰራር አጣሪ ኮሚሽን ሳይሆን የፌዴራል መደበኛ ፍ/ቤት እንደሆነ ከአዋጅ ቁ. 501/98 አንቀጽ 49 መገንዘብ ይቻላል። ይሁንና ወደ ድምዳሜ ከመደረሱ በፊት የተያዘውን ክርክር አጠቃላይ ይዘት እና ተጠሪ በክሱ የጠየቀውን ዳኝነት በአግባቡ መመልከት ተገቢ ይሆናል። በበኩላችን እንደምንገነዘበው በተያዘው ጉዳይ የንግድ አሰራር አጣሪ ኮሚሽን የዳኝነት ሥልጣን አለው ወይስ የለውም? የሚለውን ጥያቄ ለመመለስ በዋናነት መታየት ያለበት የተጠሪ የክስ ምክንያት /መነሻ/ እና በመጨረሻ የተጠየቀው ዳኝነት ነው። ሌላው በመቀጠል መታየት ያለበት ጉዳይ አመልካች እና ተጠሪ በንግድ ሥር ላይ የተሰማሩ ብቻ ሳይሆኑ ተመሳሳይነት ያለው ዕቃም ለገበያ እያቀረቡ ናቸው የሚለው ነው። ተጠሪ ተገቢ ያልሆነ የንግድ ውድድር ተፈጽሞብኛል የሚለውም አመልካች የሱ ያልሆነውን የንግድ ምልክት /ተጠሪ ባለቤት የሆነበትን/ አመሳሰሎ በመጠቀም ምርቱን ለገበያ እያቀረበ /እየሸጠ/ ነው በማለት ነው። ድርጊቱ ያልተገባ ውድድር ነው እየተባለ ያለውም ተጠሪ ከሚያቀርበው ምርት ጋር ማደናገርን አስከትሎአል ስለተባለ ወይም ሊያስከትል የሚችል ሆኖ በመታየቱ ነው። በመሆኑም በክርክር ሂደት ወይም በክሱ አቀራረብ ስለ ንግድ ምልክት በመነሳቱ ጉዳዩ የንግድ ምልክት ባለቤትነት መብት ወይም ምዝገባ ጥበቃን የሚመለከት ጉዳይ ነው ለማለት አይቻልም። በመሆኑም በዚህ ረገድ የፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤት የአመልካችን ክርክር መቀበሉ ትክክል አይደለም። የፌዴራል ጠቅላይ ፍ/ቤት የደረሰበት መደምደሚያ ግን የጉዳዩን ይዘት ከሕጉ ጋር ያገናዘበ የሕግ መሠረት ያለው ነው። ጉዳዩ በእርግጥም በንግድ አሰራር አጣሪ ኮሚሽን የዳኝነት ሥልጣን ሥር የሚወድቅ ነው።

በመጨረሻም የፌዴራል ጠቅላይ ፍ/ቤት የዳኝነት ሥልጣንን በመሚመለከት የተነሳውን ክርክር ከወሰነ በኋላ በሥረ ነገር ረገድ ያለውን ክርክር በሥር ፍ/ቤት እንዲታይ አለማድረጉ ተገቢ ነው ወይ? የሚለውን ነጥብ ተመልክተናል። የፌዴራል ጠቅላይ ፍ/ቤት በጉዳዩ የመጨረሻ ይግባኝ ሰሚ ፍ/ቤት እንደመሆኑ ከንግድ አሰራር አጣሪ ኮሚሽን ጀምሮ የተካሄደውን ክርክር ነው የመረመረው። በአጣሪ ኮሚሽኑ እና በፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤት የተሰጡት ውሳኔዎችም በዚህ ሂደት ይመረመራሉ። በእርግጥ የፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤት ትኩረት አድርጎ የወሰነው በዳኝነት

ሥልጣን ረገድ የተነሳውን ክርክር ብቻ በመያዝ በመሆኑ ወደ ጉዳዩ ሥረ ነገር አልገባም። የንግድ አሠራር አጣሪ ኮሚሽን ግን በሥረ ነገር ረገድ የተነሳውን ክርክር ጭምር በመመርመር ውሳኔ ሰጥቶአል። የፌዴራል ጠቅላይ ፍ/ቤትም በተመሳሳይ ሁኔታ በሁለቱም ነጥቦች ላይ ውሳኔ ሰጥቶአል። ለዚህም ነው የንግድ አሠራር አጣሪ ኮሚሽን የሰጠውን ውሳኔ ማፅናቱን በግልጽ በውሳኔው ላይ የገለጸው። በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 342 እንደተደነገገው ይግባኝ ሰሚ ፍ/ቤት ይግባኝ በተባለበት መዝገብ ውስጥ የሰፈረው ማስረጃ በቂ ነው የሚል ግምት ከያዘ የነገሩን ጭብጥ በማሻሻል ወይም በመለወጥ ተገቢ መስሎ የታየውን የመጨረሻ ፍርድ ሊሰጥ ይችላል። በያዘነው ጉዳይ የሆነውም ይኸው ነው። የፌዴራል ጠቅላይ ፍ/ቤት በይግባኝ ሰሚነቱ ከንግድ አሠራር አጣሪ ኮሚሽን ጀምሮ የተደረገውን ክርክር የተሰማውን ማስረጃ በመመርመር የመጨረሻ ውሳኔ ሰጥቶአል። የንግድ አሠራር አጣሪ ኮሚሽን በመቃወሚያውም ሆነ በጉዳዩ ሥረ ነገር ላይ የሰጠው ውሳኔ ትክክል ሆኖ ስላገኘውም ሙሉ በሙሉ አጽንቶታል። በመሆኑም ውሳኔው በሕጉ አተገባበር ረገድ መሠረታዊ የሕግ ስህተት ያለበት ነው ለማለት የሚያስችል ምክንያት የለም። ስለዚህም ተከታዩን ወስነናል።

ውሳኔ

1. የፌዴራል ጠቅላይ ፍ/ቤት በመ/ቁ. 41022 ሚያዚያ 26 ቀን 2001 ዓ.ም. የሰጠው ውሳኔ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 348/1/ መሠረት ፀንቶአል።
2. የአመልካች የሰበር አቤቱታ ተቀባይነት የለውም ብለናል።
3. በዚህ ሰበር ችሎት ለተደረገው ክርክር ግራ ቀኝ ወገኖች ወጪና ኪሣራ ይቻቻሉ። መዝገቡ ተዘግቷል። ይመለስ።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት

/አተ

የንግድ ስጦታ